

Реферат на тему: "Генріх Гейне в українських перекладах"

Генріх Гейне

Реферат на писаний колективом сайту www.ukrreferat.com

РЕФЕРАТ

на тему:

Генріх Гейне в українських перекладах

Українські поети неодноразово звертались до творчості Гейне з метою перекладу його творів на українську мову.

Перший переклад із Гейне з'явився в нас 1853 року ще за життя поета. Вибір, зроблений перекладачем, треба визнати якоюсь мірою випадковим — це був вірш "Ein Weib" ("Жінка") із циклу "Романси", який входив до "Нових віршів". Надалі за джерело для перекладів правила, здебільшого "Книга пісень".

Вірш з циклів "Юнацькі страждання", "Ліричне інтермеццо", "Повернення на батьківщину" перекладалися багато разів.

Відома балада про красуню Лорелей налічує тепер уже понад десять перекладів, не раз поверталися все нові й нові перекладачі й до інших віршів Генріха Гейне.

Протягом другої половини XIX та перших двох десятиріч XX століття не було жодного значного українського поета, який не звертався б до лірики Гейне. Більш того — її перекладали не тільки поети Михайло Старицький, Юрій Федькович, Пантелеймон Куліш, Павло Грабовський, Михайло Вороний, Борис Грінченко, Агатангел Кримський та інші, а й такі майстри української прози, як Панас Мирний, Василь Стефаник, Михайло Коцюбинський.

Вже сам перелік цих виданих імен свідчить про те, що серед перекладів із Гейне значні досягнення були в минулому.

Минуло 203 роки з дня народження Г. Гейне, одного з тих великих поетів, які належать не тільки своїй батьківщині, а й усьому людству. Своєю проникливою лірикою, своєю нещадною сатирою, своїм гнівним і палким протестом проти феодального гноблення, релігійного фанатизму, проти бридкої буржуазної буденщини Гейне назавжди залишив "нестертий слід" на скрижалях світової культури. Тому ще за життя поета з'являється чимало перекладів його творів різними мовами, у тому числі й українською.

Генріх Гейне був і сьогодні залишається найулюбленішим іноземним поетом в Україні.

У другій половині XIX століття лірику Гейне головним чином перекладають Ю.Федькович та М.Старицький, але то були, власне, не переклади, а забарвлені локальним українським колоритом переспіви. У них звучали мотиви українських народних пісень і вони були далекі від оригіналу.

Важливою віхою в історії перекладів Гейне українською мовою був майже одночасний вихід у Львові в 1892 році збірок перекладів Л.Українки та І.Франка.

У збірці "Книга пісень" Лесі Українки належить перекладу 92 віршів Гейне. Якщо чимало перекладів того часу тепер уже застаріли, то Леся Українка, тоді поетеса-початківець, зуміла, не пориваючи з усталеною традицією, створити переклади високої поетичної вартості, що зберігають її й сьогодні.

Наприкінці 1820-х років Гейне був уже автором "Книги пісень", яка уславила його ім'я, та чотирьох томів романтичної прози — "Дорожніх картин". Романтична щирість його віршів та прози забезпечила йому широку популярність у читачів і сердечну приязнь серед багатьох видатних сучасників, а ерудиція та розум — авторитет і повагу серед серйозних мислителів.

Молода Леся Українка зробила першу вдалу спробу втілити засобами української мови не тільки зміст, а й поетичну форму ліричних творів Гейне. Переклади 92 поезій з "Книги пісень", які належать її перу, малюють образ юного Гейне, побачений очима нашої поетеси. Леся Українка вловила не тільки романтичні настрої раннього Гейне, які привертали увагу її попередників. Вона тонко відтворює гейневський гумор, що виливається часом у примхливі образи:

Хороша в зірок мова.

Багата і ясна,

Та тільки невідома

Філологам вона!

Я ж тую мову знаю,

Мені вона своя,

Коханої обличчя —

Граматики моя!

У перекладах Лесі Українки виразно відчувуються й краплі гейневської гіркоти, що прориваються крізь уявну ідилію і знищують її:

Пустіючи так, немов діточок двоє,

"Ховатись" ми здумаєм в лісі та в полі, —

І так заховалися мудро обоє,

Що потім уже не знайшлися ніколи.

А Іван Франко був першим з українських перекладачів, хто звернув увагу на сатиру німецького поета. До того часу українські читачі були знайомі лише з гейневською лірикою.

Переклади цього періоду — перші вдалі спроби наблизитися до оригіналу, передати обриси справжнього Гейне.

Далі була ціла низка визначних поетів-перекладачів: П.Куліш, М.Вороний, П.Мирний, М.Коцюбинський, П.Грабовський, Б.Грінченко, А.Кримський та інші.

Павлу Грабовському належить перший український переклад "Ткачів", Агатангелу Кримському — поеми "Віцлі-Пуцлі".

Новий розділ в історії української гейнеани відкривається після 1917 року.

У 1918-1919 роках виходить двотомник віршів Гейне в перекладах Д.Загула та В.Кобилянського, а в 1930-1933 роках "Вибрані твори" в чотирьох томах та "Г. Гейне. Сатира" у перекладах Дмитра Загула.

На значно вищий рівень підноситься майстерність українських перекладачів Гейне після Великої Вітчизняної війни, оскільки в цю роботу активно включаються: Павло Тичина, Андрій Малишко, Сава Голованівський, Оттілія Словенко. У цей час Максим Рильський перекладає сонети Гейне, Микола Бажан — чіткі строфи "Диспуту", Володимир Сосюра — мініатюри "Нової весни", а Леонід Первомайський — лірику й сатиру.

По війні в Україні виходять "Вибрані поезії" (1955), "Вибрані твори" в двох томах (1956), "Вибрані твори" в чотирьох томах (1972-1974) та "Твори"(1974). Найповніше спадщину Гейне представлено в чотиритомному виданні за редакцією Л. Первомайського та О. Дейча, де крім поетичних, опубліковано чимало прозових творів, які українською мовою ще не перекладалися.

За роки Радянської влади твори Гейне видавалися українською мовою 16 разів. Їх загальний тираж перевищив понад сто двадцять тисяч примірників. Наведені цифри говорять про глибоку повагу та любов українського народу до великого поета-демократа, борця проти соціального гноблення, за революційне перетворення світу. Вони є свідченням справжньої актуальності творів Генріха Гейне.

Присмерком щодня приходить

Чарівна дочка султана

До ясного водограю,

Де вода дзюрчить, хлюпоче.

Дивиться щодня на неї

Юний раб над водограєм,

Де вода дзюрчить, хлюпоче,

Дивиться щодня — й марніє.

До раба дочка султана,

Усміхаючись, підходить.

"Як твоє ім'я,— питає,-

Звідки ти й якого роду?"

І говорить раб: "Я звуся

Мохамед з країни Йемен,

А походжу з роду Азрів,

Що вмирають, покохавши".

("Азр". Переклад Леоніда Первомайського)

Прокляття князям, королям і вельможам,

Що ласки від них дочекатись не можем.

Король в нас загарбав останній п'ятак,

А потім звелів пострілять, як собак,-

Тчемо ми, тчемо ми!

Прокляття отчизні, де гнуться раби,
Отчизні насильства, країні ганьби,
Де хутко гниють, опадають квітки,
Де сморід і гниль, де ростуть черв'яки —
Тчемо ми, тчемо ми!
Наш човник літає, верстат стугонить,
Тчемо ми щоночі, щодня і щомить —
Німеччині смертний покров ми тчемо,
Трикратне прокляття в нього ввітчемо —
Тчемо ми, тчемо ми!
("Сілезькі ткачі" Переклад Володимира Кобилянського)